

Política de desenvolupament de la col·lecció: on comença i on acaba?

[Versión castellana | English version]

GLÒRIA PÉREZ-SALMERÓN
Exdirectora de la Biblioteca Nacional de España
perezsalmeron@gmail.com

La política de desenvolupament de la col·lecció (PDC) és el compromís de la biblioteca; és la seva declaració de principis per configurar una col·lecció coherent amb la missió i els objectius definits en la seva estratègia, tenint en compte la identificació de les necessitats informatives de la seva comunitat d'usuaris. Aquest document esdevé essencial, és el prescriptor de l'oferta de materials de la biblioteca i ha de descriure'n la naturalesa, l'abast i els criteris de selecció davant l'adquisició dels documents, ja siguin adquirits per compra, donatiu o bescanvi. Ha de ser voluntat de la biblioteca, o del conjunt de biblioteques —sistema, xarxa, consorci o campus universitari—, el fet d'adquirir o rebutjar qualsevol tipus de material i decidir si aquest s'ajusta o no a la seva política de desenvolupament.

La PDC és un document de molta utilitat, una eina que fa de guia als bibliotecaris encarregats de la tasca de seleccionar i adquirir els materials, i facilita la comunicació amb els usuaris, ja que els presenta els documents que poden trobar en el centre o als quals poden accedir a través d'Internet. Per aquest motiu, en la redacció de la PDC, es tindrà en compte: l'audiència a qui va dirigida aquesta col·lecció; la metodologia en el procés de selecció; les directrius, protocols o normes en les quals s'inspira; l'oferta existent al mercat; les llengües dels documents que s'hi inclouen; els formats i canals a través dels quals s'oferirà; l'abast geogràfic de la recol·lecció, i, en aquest moments de dificultats econòmiques, també ha de tenir present les limitacions pressupostàries a les quals s'haurà d'ajustar.

L'entorn tecnològic canvia el desenvolupament de la col·lecció

Els canals de comunicació i difusió dels continguts apareguts al llarg de les dues darreres dècades han provocat, com és obvi, un canvi en l'oferta de formats i també un nou paradigma en l'estratègia de selecció i configuració d'aquesta oferta. Són cada vegada més nombrosos els materials que no s'adquireixen perquè els usuaris els consultin físicament o per al préstec sinó perquè es pugui accedir als seus continguts en línia.

La proposta de polítiques de col·lecció mancomunades, les aliances estratègiques relacionades amb l'adquisició o subscripció cooperativa —per poder oferir i servir continguts a la comunitat d'usuaris— fan que es replantegin molts aspectes que tradicionalment han estat clau en el desenvolupament de la col·lecció física. Amb Internet desapareixen fronteres, i a *grosso modo*, des d'una perspectiva d'oferta informativa i de continguts, podríem dir que es desdibuixen les diferents tipologies de biblioteca. Els usuaris són arreu i poden consultar l'oferta global de continguts.

En aquest sentit, les eines i els protocols d'accés a la informació determinen les directrius bàsiques de la configuració de la col·lecció d'una biblioteca. L'accés als documents dels seus fons i les pautes de conservació de materials que una biblioteca patrimonial ha de mantenir es converteixen, d'aquesta manera, en les noves regles del joc.

La política de col·lecció de les biblioteques nacionals

En el cas de les biblioteques nacionals la política consubstancial del desenvolupament de la col·lecció és recollir, custodiar i oferir tots els materials que s'editen i aquells que són escrits en les llengües del seu abast geogràfic. La PDC d'una biblioteca nacional està altament marcada per la llei de dipòsit legal (DL). Aquesta llei defineix l'abast geogràfic, els materials, els formats i les llengües que s'han de recollir, processar, custodiar, difondre i, en últim terme, que serveixen per elaborar la bibliografia nacional.

A Espanya, la **Llei 23/2011, de 29 de juliol, de dipòsit legal** (<http://www.boe.es/boe/dias/2011/07/30/pdfs/BOE-A-2011-13114.pdf>), a més d'aportar la novetat del canvi del subjecte depositari —que passa de l'impressor a l'editor—, intenta visualitzar el nou entorn tecnològic i donar-li resposta. Ordena per primera vegada la recol·lecció del material electrònic tangible i, tenint en compte que la indústria dels continguts i la seva difusió creix exponencialment a la xarxa, introdueix també l'autorització de la recollida de l'arxiu d'Internet. Permet, de forma selectiva, rastrejar la xarxa amb un programari de cerca i recollir arxius de la web dels dominis d'interès específic.

Aquest és un exemple clar del nou escenari en el qual es troba la recollida de continguts i marca una fita en la política de desenvolupament de la col·lecció de les biblioteques nacionals i regionals. Altres tipologies de biblioteques poden explotar el material dipositat resultant d'aquesta recollida, sempre que s'estableixin acords de gestió i d'ús de la col·lecció dipositada i se'n respectin els drets d'autor.

Catalunya ha estat pionera a l'Estat espanyol en la recollida de l'arxiu d'Internet, a partir de 2005, amb el projecte **PADICAT** (<http://www.padicat.cat/es>) liderat per la Biblioteca de Catalunya. La **Biblioteca Nacional de España** (<http://www.bne.es/es/Inicio/index.html>), seguint aquest model, va posar en marxa el projecte **Archivo de la Web Española** (<http://www.bne.es/es/LaBNE/ArchivoWeb/>) el 2009. Actualment té emmagatzemades més de 1.700 milions d'URL amb domini .es

(<http://www.dominios.es/dominios/>) , amb més de 85 terabits d'informació. El volum dades obtingudes en aquest procés de recollida condiciona la política de desenvolupament de la col·lecció de la biblioteca, i també les característiques del repositori on s'ha d'emmagatzemar aquest tipus de contingut electrònic.

Per assolir aquest objectiu tan ambiciós, el desembre de 2012 la BNE va signar un conveni amb l'entitat pública **Red.es** (<http://www.red.es/redes/>) per construir i mantenir el gran *Repositorio Nacional* (RN). Aquest projecte es va presentar a la **Conferència Sectorial de Cultura** (<http://www.mcu.es/cooperacion/CE/CooperacionCCAA/ConferenciaSectorial/InformacionGeneral.html>) celebrada el 3 de desembre de 2012 a Mèrida, constituïda pel Ministeri de Educació, Cultura y Deporte i les comunitats autònomes; posteriorment, també es va presentar en el marc del **Consejo de Cooperación Bibliotecaria** (<http://www.mcu.es/bibliotecas/MC/ConsejoCB/Presentacion.html>) , celebrat el dia 14 de febrer de 2013 a Madrid.

El projecte del RN intenta donar resposta als requeriments observats després d'una anàlisi exhaustiva de necessitats mantinguda des de l'aprovació de la llei fins al juny de 2012. Un grup de treball transversal format per bibliotecaris experts en matèria de gestió de la col·lecció, personal responsable del Servei de DL i de l'àrea d'informàtica de la BNE, així com també de l'entitat **Red.es** (<http://www.red.es/redes/>) , van ser els encarregats de fer aquesta anàlisi.

El RN de la BNE vol cobrir tres necessitats emergents:

- allotjar el *big data* resultant dels registres i arxius digitals de la **Biblioteca Digital Hispánica** (<http://www.bne.es/es/Catalogos/BibliotecaDigitalHispanica/Inicio/index.html>) i de l'**Hemeroteca Digital** (<http://hemerotecadigital.bne.es/index.vm?lang=ca>) de la BNE;
- allotjar els recursos electrònics tangibles arribats per dipòsit legal -per exemple llibres electrònics- a qualsevol oficina del DL d'Espanya,
- i allotjar els arxius dels recursos obtinguts en la recollida de l'arxiu d'Internet del domini .es. El que s'ha anomenat a la BNE la "màquina del temps de la BNE".

El repte

La política de la col·lecció d'una biblioteca o conjunt de biblioteques en un entorn digital pot arribar a semblar indefinible a causa de la dificultat d'identificar quin àmbit de responsabilitat en l'accés li pertoca a cada unitat bibliotecària, xarxa o sistema, i quins compromisos de desenvolupament poden cobrir-se a partir de l'accés dels continguts oferts per les biblioteques nacionals o regionals de conservació —BNE i les biblioteques capçalera de les comunitats autònomes. Aquesta indefinició pot dur a una situació caòtica, si no s'identifiquen clarament els objectius vinculats a les responsabilitats de desenvolupament de cadascun dels nivells bibliotecaris.

I precisament aquest és el repte. La futura **lleï reguladora de la BNE** (<http://www.bne.es/es/AreaPrensa/noticias2012/NuevaLeyReguladora.html>) —anunciada el febrer de 2012— pot arribar a aclarir la difusió dels continguts que recull i conserva la pròpia BNE, si hi ha voluntat política per fer-ho, mitjançant referències explícites. Aquesta llei haurà de fixar l'oferta de prestació de serveis com a capçalera del sistema bibliotecari espanyol i, en concret, fins on arriba la competència en la difusió dels continguts d'àmbit nacional. D'aquesta manera, per tal d'evitar duplicitats, les biblioteques del sistema espanyol podran complementar el desenvolupament dels recursos que la BNE no els faciliti. Aquest recursos s'hauran d'especificar en les seves polítiques de desenvolupament de la col·lecció.

Motor i model

Finalment, cal veure la llei espanyola de DL com a motor i model en la política de desenvolupament de la col·lecció d'altres biblioteques nacionals del món. Un exemple clar és l'aportació d'impuls a les polítiques de desenvolupament de les col·leccions de les biblioteques nacionals iberoamericanes. L'acord per unanimitat de la XXIII Assemblea General d'**ABINIA** (<http://www.abinia.org/>) (Associació de Biblioteques Nacionals d'Iberoamèrica) celebrada el setembre de 2012 a Madrid, estableix l'elaboració del document que recull la situació de les biblioteques nacionals d'ABINIA respecte al desenvolupament de les col·leccions. La BNE és la responsable d'elaborar aquest document que també inclourà les directrius o recomanacions per a un desenvolupament equilibrat i racional de llurs col·leccions, i que també farà evident la necessitat d'aprovar lleis de DL que permetin establir la política de desenvolupament de la col·lecció d'acord amb el context actual.

[Español](#) [English](#)

Paraules clau

Desenvolupament de col·leccions

Citació recomanada

Pérez Salmerón, Glòria (2013). «Política de desenvolupament de la col·lecció : on comença i on acaba?». *BID: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, juny, núm. 30. <<http://bid.ub.edu/30/perez.htm>> [Consulta: 09-07-2013].

